

Sygn. akt III AUa 873/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Żurecki
Sędziowie	SSA Tadeusz Szweda SSO del. Anna Petri (spr.)
Protokolant	Elżbieta Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 17 marca 2016r. w Katowicach

sprawy z odwołania S. G. (S. G.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodka Zamiejscowego w Rybniku

z dnia 18 lutego 2015r. sygn. akt IX U 45/15

oddala apelację.

/-/SSA T.Szweda /-/SSA M.Żurecki /-/SSO del. A.Petri

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 873/15

UZASADNIENIE

Ubezpieczony S. G. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 12 grudnia 2014r. odmawiającej zaliczenia mu

przy obliczaniu wysokości świadczenia okresu zatrudnienia w charakterze ucznia zawodu

od 1 września 1966r. do 31 sierpnia 1967r. w (...) Fabryce (...) w B.. Domagał się jej zmiany i zaliczenia tego okresu, jako składkowego podnosząc, że rozpoczął naukę w szkole zawodowej już w 1966r. i uczęszczał do niej przez cztery lata, ponieważ powtarzał trzecią klasę.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania zarzucając, że przyjął za wiarygodne pierwsze świadectwo pracy ubezpieczonego z 8 września 1970r., potwierdzające okres jego pracy w (...) Fabryce (...) od 1 września 1967r. do 20 sierpnia 1970r.

Wyrokiem z dnia 18 lutego 2015r. Sąd Okręgowy w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zaliczył ubezpieczonemu na wysokość emerytury okres od 1 września 1966r. do 31 sierpnia 1967r., jako składkowy.

Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczony, urodzony w dniu (...), jest uprawniony do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową, którą pobiera w zbiegu z emeryturą. W dniu 18 czerwca 2014r. wystąpił z wnioskiem o zaliczenie mu do stażu pracy spornego okresu zatrudnienia. Zaskarżoną decyzją organ rentowy odmówił uwzględnienia wniosku.

W okresie od 1 września 1966r. do 20 sierpnia 1970r. ubezpieczony był zatrudniony w (...) Fabryce (...) w B. początkowo w charakterze ucznia - frezera, a następnie frezera, co wynika z duplikatu świadectwa pracy z dnia 9 maja 2000r. Rozpoczęcie przez niego nauki w dniu 1 września 1966r. potwierdza też:

- umowa o naukę zawodu tokarza, która miała rozpocząć się z dniem 1 września 1966r., podpisana przez ojca ubezpieczonego w jego imieniu; w załączniku do niej wskazano na świadectwo ukończenia siedmiu klas szkoły podstawowej;

- świadectwo szkolne z Międzyzakładowej Zasadniczej Szkoły Zawodowej dla Pracujących z dnia 24 czerwca 1967r., w którym podano, że ubezpieczony otrzymał promocję do klasy drugiej.

W czasie nauki zawodu, od pierwszej klasy ubezpieczony przez trzy dni w tygodniu uczęszczał do szkoły, a przez kolejne trzy dni odbywał praktykę w zakładzie pracy.

Z tytułu wykonywanej pracy, otrzymywał wynagrodzenie, którego wysokość wzrastała w kolejnych klasach. Ubezpieczony uczęszczał do szkoły oraz uczył się zawodu przez cztery lata, ponieważ powtarzał trzecią klasę w związku z uzyskaniem oceny niedostatecznej z matematyki. Po ukończeniu szkoły zawodowej, pracował w (...) Fabryce (...) do 20 sierpnia 1970r.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe nie pozostawia, zdaniem Sądu Okręgowego, żadnych wątpliwości, iż ubezpieczony na podstawie umowy o naukę zawodu w spornym okresie od dnia 1 września 1966r. do dnia 31 sierpnia 1967r. wykonywał za wynagrodzeniem pracę, jako pracownik młodociany w (...) Fabryce (...) Wynika to jednoznacznie z dokumentacji zawartej w aktach osobowych ubezpieczonego oraz korespondującego z nią przesłuchania ubezpieczonego.

W takiej sytuacji, Sąd Okręgowy uznał, iż podany na wstępie okres sporny winien podlegać wliczeniu do stażu pracy ubezpieczonego, jako składkowy, na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U z 2013r., poz. 1440 z późn. zm.) zwłaszcza, że późniejszy okres pracy w charakterze pracownika młodocianego od 1 września 1967r. organ rentowy zaliczył mu na wysokość świadczenia.

Stąd, z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd I instancji zmienił zaskarżoną decyzję orzekając, jak w sentencji.

Apelację od tego wyroku wniósł organ rentowy.

Apelujący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia odwołania, ewentualnie jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu. Zarzucił zaskarżonemu wyrokowi:

- naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 233 § 1 k.p.c., poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, a przez to błędną jego ocenę, prowadzącą do zaliczenia ubezpieczonemu na wysokość emerytury okresu od 1 września 1966r. do 31 sierpnia 1967r., jako składkowego;

- naruszenie prawa materialnego - art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że sporny okres powinien podlegać wliczeniu do stażu ubezpieczonego, jako składkowy.

Organ rentowy podniósł, że przytaczany, jako podstawa prawna rozstrzygnięcia, art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej, za okresy składkowe nakazuje przyjąć tylko takie okresy zatrudnienia młodocianych, które odbywały się na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r. Zatrudnienie niezgodnie z tymi warunkami, nie może być uznane jako okres składkowy, choćby nie wpływało na kwalifikację prawną istniejącego wówczas stosunku prawnego, jako stosunku pracy (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 1999r., II UKN 593/98).

Tymczasem, stosownie do przepisów ustawy z 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy (Dz. U. nr 45, poz. 226), w brzmieniu obowiązującym w spornym okresie, wzbronione było zatrudnianie osób, które nie ukończyły 15 lat życia. Zatem, zatrudnianie osób poniżej 15 roku życia było niezgodne z ustawą, skoro nie odbywało się na jej warunkach. Z tej przyczyny, nie może ono być traktowane, jako okres składkowy.

Skoro ubezpieczony ukończył 15 rok życia dopiero z dniem (...), przeto zgodnie z powołanymi przepisami, nie mógł podjąć zatrudnienia jako pracownik młodociany z dniem 1 września 1966r. Wniosek ten koresponduje z faktem, iż świadectwo pracy ubezpieczonego z 8 września 1970r. i karta obiegowa potwierdzają jego zatrudnienie od 1 września 1967r. Natomiast świadectwo szkolne z 26 czerwca 1967r. wskazuje jedynie na uzyskanie pozytywnej oceny z zajęć warsztatowych za rok szkolny 1966/1967, a nie pozytywną ocenę w zakresie nauki zawodu. Wszystko to sprawia, iż sporny okres nie powinien zostać uznany za składkowy.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o jej oddalenie.

Ubezpieczony podniósł, iż po ukończeniu w 1966r. siedmiu klas szkoły podstawowej był zobligowany do rozpoczęcia natychmiast dalszego kształcenia, by nie narazić się na karę pieniężną. Stąd, dalszą naukę i pracę rozpoczął w tym samym roku, jak prawidłowo ustalił to Sąd I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd odwoławczy uznaje za własne ustalenia poczynione przez Sąd I instancji i podziela dokonaną na ich podstawie ocenę prawną zasadności odwołania ubezpieczonego.

Zgodnie z treścią, stanowiącego podstawę prawną rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego, art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015r., poz. 748 z późn. zm.), za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991r. okresy zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r., za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne.

Jak wynika z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2000r. (II UKN 294/99; OSNP 2001/9/322), okres uczęszczania do zasadniczej szkoły przysposobienia zawodowego jest okresem składkowym, jeżeli uczeń był zatrudniony na warunkach określonych

w art. 8 dekretu z dnia 2 sierpnia 1951r. o pracy i szkoleniu zawodowym młodocianych

w zakładach pracy (Dz. U. Nr 41, poz. 311 ze zm.) w związku z art. XII uchwały Prezydium Rządu Nr 448 w sprawie ustroju szkolnictwa zawodowego z dnia 24 czerwca 1951r.

(Dz. U. Nr 51, poz. 776). Stan faktyczny sprawy rozpoznawanej przed Sądem Najwyższym dotyczył nauki odbywanej w okresie od września 1957r. do czerwca 1958r. Odnosząc tymczasem treść rozstrzygnięcia do okoliczności niniejszej sprawy, w jakiej ubezpieczony odbywał naukę od września 1966r. do czerwca 1970r., w miejsce przywołanego dekretu należy zastosować ustawę z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy (Dz. U. Nr 45, poz. 226 z późn. zm.). Na podstawie art. 30 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 31

tej ustawy, cytowany przez Sąd Najwyższy dekret utracił moc z chwilą jej wejścia w życie,

tj. z dniem 21 lipca 1958r. W tej sytuacji, biorąc pod uwagę regulacje prawne obowiązujące

w spornym okresie, wnioskować z rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego należy, iż okres uczęszczania do zasadniczej szkoły przysposobienia zawodowego jest okresem składkowym, gdy uczeń był zatrudniony na warunkach określonych w art. 9 powołanej wyżej ustawy z dnia 2 lipca 1958r. w związku z art. XII uchwały Prezydium Rządu nr 448.

Stosownie do art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 1958r. o zatrudnianiu młodocianych, zakład pracy, przyjmując młodocianego na naukę zawodu w celu przyuczenia do określonej pracy oraz odbycia wstępnego stażu pracy, jest obowiązany zawrzeć z nim na piśmie umowę określającą zawód albo rodzaj pracy, w jakim młodociany będzie szkolony, czas trwania nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub wstępnego stażu pracy oraz zasadnicze obowiązki i uprawnienia młodocianego. Jak słusznie podkreślił Sąd Okręgowy, umowa

o naukę zawodu zawarta przez ubezpieczonego, reprezentowanego przez ojca C. G., z (...) Fabryką (...) w B., reprezentowaną

przez jej Dyrektora, wskazuje na rozpoczęcie nauki z dniem 1 września 1966r. Przewidywała ona świadczenie przez niego przez 3 lata pracy w charakterze ucznia - tokarza,

za wynagrodzeniem oraz wskazywała jego obowiązki i uprawnienia, w tym m.in. prawo do urlopu.

Powołaną regulację uzupełnia uchwała Prezydium Rządu Nr 448 z dnia 24 czerwca 1951r. w sprawie ustroju szkolnictwa zawodowego, która w punkcie IV przewiduje,

iż praktyczna nauka zawodu uczniów zasadniczych szkół zawodowych, o ile była organizowana w zakładzie pracy - odbywała się na podstawie umowy o praktyczną naukę zawodu, której stronami była szkoła i zakład pracy. Umowa taka nie rodziła przy tym bezpośredniego stosunku prawnego między uczniem, a zakładem pracy. Czynności wykonywane na podstawie umowy szkoły i zakładu pracy stanowiły wówczas realizację obowiązków uczniowskich, a nie pracowniczych.

Nie budzi wątpliwości fakt, iż praktyczna nauka zawodu ubezpieczonego odbywała się na podstawie umowy o praktyczną naukę zawodu, zawartej przez zakład pracy

z reprezentującym go ojcem, a nie ze szkołą. Jak trafnie zauważył Sąd I instancji, okoliczność ta nie była kwestionowana przez organ rentowy w odniesieniu do okresu przypadającego

od września 1967r. do czerwca 1970r., który okres ten uznał za składkowy. Skoro zatem,

w spornym okresie ubezpieczony także pozostawał w stosunku pracy nawiązanym przez niego z zakładem pracy, przeto w świetle przytoczonych regulacji, cały okres jego praktycznej nauki zawodu winien być uznany za składkowy.

Kontynuowanie przez niego nauki przez 4 lata wynikało z konieczności powtarzania trzeciej klasy.

Za prawidłowe należy uznać stanowisko prezentowane przez apelującego, w oparciu

o stosowany a contrario art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej, który powołuje się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 1999r. (II UKN 593/98) przewidujący, iż zatrudnienie młodocianych na obszarze Państwa Polskiego przed 15 listopada 1991r., niezgodnie z warunkami określonymi w wówczas obowiązujących przepisach sprzed 1 stycznia 1975r., nie może być potraktowane, jako okres składkowy, choćby nie wpływało na kwalifikację prawną istniejącego wówczas stosunku prawnego, jako stosunku pracy.

Nietrafna jest tymczasem konkluzja apelującego, iż zatrudnienie ubezpieczonego w spornym okresie było niezgodne z obowiązującymi wówczas regulacjami. Stosownie do art. 1 powołanej wyżej ustawy z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy, młodocianymi w rozumieniu ustawy są osoby, które ukończyły 14 lat, a nie przekroczyły 18 lat życia. W myśl art. 3 ust. 1 i 2, mogą oni być zatrudniani przez zakład pracy tylko w celu nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub odbycia wstępnego stażu pracy, bądź przy lekkich pracach sezonowych i dorywczych określonych w rozporządzeniu wykonawczym. Przepis art. 2 tej ustawy w brzemieniu obowiązującym w spornym okresie przewidywał, iż wzbronione jest zatrudnianie osób, które nie osiągnęły 15 lat życia. Jego treść została zmieniona z dniem 21 lipca 1961r. przez art. 45 ustawy z dnia 15 lipca 1961r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania (Dz. U. Nr 32, poz. 160). Do tego czasu zakaz ten dotyczył osób, które nie osiągnęły 14 lat życia.

Zestawienie powołanych regulacji prowadzi do jednoznacznego wniosku, że generalną zasadę stanowi norma art. 2 ustawy, zakazująca zatrudnienia osób poniżej 15 roku życia i odnosi się ona do ogólnego rynku pracy. Wyjątek statuuje natomiast przepis art. 3 ust. 1 i 2 w związku z art. 1 tej ustawy, zgodnie z którym wcześniejsze zatrudnienie jest dopuszczalne jedynie po ukończeniu 14 lat i to tylko w celu nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub odbycia wstępnego stażu pracy, bądź przy lekkich pracach sezonowych i dorywczych, określonych w rozporządzeniu wykonawczym. Zatrudnienie młodocianych po ukończeniu 14 lat, przed 15 rokiem życia w innym celu i do innych prac jest tymczasem zakazane.

Sąd odwoławczy nie podziela przy tym odmiennego stanowiska zaprezentowanego przez tutejszy Sąd w wyroku z dnia 11 września 2014r. (III AUa 3140/13; LEX nr 1665580), po myśli którego zatrudnienie od 21 lipca 1961r. osoby, która nie ukończyła 15 roku życia, jako sprzeczne z art. 2 ustawy z 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy, nie stanowi okresu składkowego określonego w art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Jeżeli bowiem zatrudnienie młodocianych poniżej 15 roku życia, nawet w celach określonych w art. 3 ust. 1 i 2 tej ustawy, byłoby całkowicie wzbronione, wówczas ustawodawca nie ustanowiłby w tych przepisach przewidzianych nimi wyjątków. Skoro zatem to uczynił, to znaczy, że dopuścił ich wystąpienie. Nie sposób bowiem przyjąć, by wyjątki te nie będą miały zastosowania w praktyce.

Tym samym, wbrew zarzutom apelującego, zatrudnienie ubezpieczonego w spornym okresie odbywało się właśnie w myśl reguł ustanowionych w powołanym wyżej art. 3 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 1 ustawy z dnia 2 lipca 1958r., tzn. po ukończeniu przez niego w dniu 5 kwietnia 1966r. 14 roku życia i miało na celu naukę zawodu. Uwadze apelującego uszło przy tym, że w części spornego okresu, tj. od 5 kwietnia 1967r., spełniał on już nawet stawiany przez niego wymóg osiągnięcia 15 roku życia, podczas, gdy apelujący całkiem bezpodstawnie podważa pozostawanie przez ubezpieczonego w stosunku pracy przez cały sporny okres do 31 sierpnia 1967r. Mimo rozbieżności w dokumentacji osobowej ubezpieczonego, pobieranie przez niego w tym czasie nauki potwierdza przede wszystkim akcentowana przez Sąd Okręgowy umowa o naukę zawodu, która miała rozpocząć się z dniem 1 września 1966r., jego świadectwo szkolne ze Szkoły Zawodowej dla Pracujących z dnia 24 czerwca 1967r., w którym podano, że otrzymał promocję do klasy drugiej oraz duplikat świadectwa pracy z dnia 9 maja 2000r. Skoro zatem, od 1 września 1966r.

do 31 sierpnia 1967r. ubezpieczony był zatrudniony jako młodociany na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r., przeto Sąd I instancji słusznie uznał ten okres za składkowy.

Mając powyższe na uwadze, na mocy art. 385 k.p.c. należało oddalić apelację organu rentowego, jako bezzasadną.

/-/SSA T.Szweda /-/SSA M.Żurecki /-/SSO del. A.Petri

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR